

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS TARNYBOS VEIKLOJE VERTINIMAS

2018 m. balandžio 13 d. Nr. V3- 28
Vilnius

ĮVADINĖ DALIS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 patvirtintas Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas. Vertinta, ar Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos veikla, kuria vykdomi Visuomenės informavimo įstatymo 49 ir 50 straipsniuose įtvirtinti įgaliojimai, atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus, ar šioje veikloje yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Vertintas 2017 m. sausio 1 d. – 2017 m. gruodžio 31 d. laikotarpis.

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS TARNYBOS VEIKLOS ATITIKTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮSTATYME NUSTATYTIEMS KRITERIJAMS

Žemiau pateikiamoje lentelėje įvertinome, ar Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos veikla atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus.

Eil. Nr.	LR korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatyti kriterijai	Atitiktis
1.	Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika	Ne
2.	Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas	Taip
3.	Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti	Ne
4.	Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu	Ne
5.	Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo	Ne
6.	Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija	Ne
7.	Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų	Ne

Manome, kad 1, 3, 4, 5, 6 ir 7 kriterijai („Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika“, „Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti“, „Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“, „Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“, „Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“ ir „Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų“) Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos veiklai nebūdingi, nes:

1. Nė vienas Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos darbuotojas niekada nebuvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už padarytus korupcinio pobūdžio nusikaltimus.
2. Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos ir uždaviniai yra išsamiai reglamentuoti pareigybių aprašymuose, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka, procedūros ir terminai įtvirtinti Žurnalistų etikos inspektoriaus 2014 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. V-10 patvirtintame Asmenų skundų (pareiškimų) nagrinėjimo tvarkos apraše.
3. Tarnybos veikla nesusijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu.
4. Pagal STT rekomendacijas šis kriterijus taikomas ūkinei veiklai.
5. Tarnybos veikloje nenaudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.
6. Veiklos trūkumų, anksčiau atliekant korupcijos rizikos analizę, nebuvo nustatyta.

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS TARNYBOS VEIKLOS, KURI ATITINKA KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮSTATYMO 6 STRAIPSNIO 4 DALYJE NUSTATYTUS KRITERIJUS VERTINIMAS

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos pagrindinės funkcijos yra viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veiklos kontrolės ar priežiūros vykdymas. Žurnalistų etikos inspektoriaus ir tarnybos įgaliojimai yra įtvirtinti Visuomenės informavimo įstatymo 49 ir 50 straipsniuose. Žurnalistų etikos inspektorius yra valstybės pareigūnas, kuris prižiūri, kaip įgyvendinamos Visuomenės informavimo įstatymo nuostatos. Inspektorius atlieka ir Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatų įgyvendinimo priežiūrą. Pagrindinę veiklos dalį sudaro suinteresuotų asmenų skundų dėl asmeninių neturtinių teisių pažeidimų visuomenės informavimo priemonėse nagrinėjimas.

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba atlieka viešosios informacijos stebėseną visuomenės informavimo priemonėse, išskyrus radijo ir televizijos programose, priskiria spaudos leidinius, audiovizualinius kūrinius, radijo ir televizijos programas ar laidas, informacinės visuomenės informavimo priemones ar kitas visuomenės informavimo priemones ir (ar) jų turinį erotinio, pornografinio ir (ar) smurtinio pobūdžio kategorijoms. Ekspertiniam viešosios informacijos turinio vertinimui ir išvadoms pateikti Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje įsteigtas Viešosios informacijos stebėsenos ir ekspertizės skyrius, paskirti ekspertai. Visuomenės informavimo įstatymu taip pat pavesta nustatyti, ar visuomenės informavimo priemonėse paskelbta viešoji informacija skatina nesantaiką dėl lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Šiai funkcijai įgyvendinti taip pat būtinas ekspertinis viešosios informacijos vertinimas. Kadangi viešosios informacijos, kuria skatinama nesantaika, taip pat informacijos, kurioje platinami pornografinio turinio dalykai, atitinka nusikalstamas saviraiškos formas, atlikdama šioms kategorijoms priskirtinos viešosios informacijos ekspertinį vertinimą Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba dalyvauja atliekant ikiteisminius tyrimus.

Žurnalistų etikos inspektoriaus ir jo vadovaujamos tarnybos veikla vykdoma visuomenės informavimo sritį reglamentuojančių įstatymų nuostatų įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę paremta dvejopu principu: 1) pažeidimų tyrimu pagal suinteresuotų asmenų skundus, 2) pažeidimų tyrimu žurnalistų etikos inspektoriaus iniciatyva.

Visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka inspektorius nagrinėja suinteresuotų asmenų skundus ir pareiškimus: 1) dėl visuomenės informavimo priemonėse pažeistos jų garbės ir orumo; 2) dėl jų teisės į privataus gyvenimo apsaugą pažeidimo

visuomenės informavimo priemonėse; 3) dėl jų asmens duomenų tvarkymo pažeidimo visuomenės informavimo priemonėse.

Atlikdamas įstatymų nuostatų įgyvendinimo priežiūrą, inspektorius pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589 straipsnio 16 dalį įgaliotas pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl šio kodekso 79 straipsnio 1, 2 dalyse, 505, 507 straipsniuose, 548 straipsnio 1, 2 dalyse numatytų administracinių nusižengimų.

Skundų, teikiamų žurnalistų etikos inspektoriumi, nagrinėjimo tvarka, terminai, visos vykdomos procedūros, Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos darbuotojų teisės ir pareigos išsamiai ir detalai apibrėžtos teisės aktuose, todėl valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, galimybės veikti savo nuožiūra yra minimalios. Tarpinių darbo rezultatų (parengtų dokumentų projektų) peržiūrą vykdo struktūrinio padalinio vadovas ir kiti kontroliuojantys asmenys. Išnagrinėjęs paskirtą skundą ar atlikęs tyrimą, pradėtą žurnalistų etikos inspektoriatu iniciatyva, atsakingas darbuotojas parengtą sprendimo projektą pateikia kontroliuojančiam asmeniui, o po to žurnalistų etikos inspektoriumi, kuris yra galutinė grandis peržiūros ir kontrolės procese.

Žurnalistų etikos inspektoriumi teikiamų skundų nagrinėjimui yra taikomas rašytinis procesas. Ši aplinkybė, o kartu elektroninių paslaugų išplėtimas, sudaro sąlygas sumažinti tiesioginių kontaktų su suinteresuotais asmenimis atvejus, tokiu būdu sumažinant korupcijos pasireiškimo tikimybės riziką.

Žurnalistų etikos inspektoriatu priimamų sprendimų rūšys yra įtvirtintos Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje. Inspektoriatu sprendimai gali būti skundžiami teismui. Sprendimų apskundimo teismui galimybė ir tvarka yra reglamentuota Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 18 dalyje.

Pažymėtina, kad Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos interneto svetainėje yra pateikta nuoroda, skirta pranešti STT apie pastebėtus galimus korupcinio pobūdžio veiksmus.

IŠVADOS

Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos veikla, apibrėžta Visuomenės informavimo įstatymo 49 ir 50 straipsniuose, iš dalies atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus – pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas.

Teisės aktuose yra įtvirtintos konkrečios ir tikslios sprendimų, vykdančių žurnalistų etikos inspektoriatu funkcijas, priėmimo procedūros, terminai ir tvarka. Sprendimai skundžiami teismui.

Atlikus analizę ir įvertinus taikomų teisės aktų visumą, darbo praktiką, taikomus priežiūros ir kontrolės mechanizmus, daroma išvada, kad Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos veikloje korupcijos pasireiškimo tikimybė yra minimali, korupcijos riziką mažinančios priemonės (darbuotojų teisių ir pareigų, vykdomų procedūrų teisinis reglamentavimas, atliekamų veiksmų kontrolė) yra veiksmingos.

Imtis papildomų priemonių dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo šiuo metu nebūtina, nes minimali (formali) korupcijos pasireiškimo tikimybė yra susijusi su Visuomenės informavimo įstatymo reglamentuota institucijos veikla ir objektyviomis veiklos sričių aplinkybėmis.

Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybos patarėja

Žydra Klevinskaitė